

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน
วิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
THE VISIONARY LEADERSHIP OF EXECUTIVES AFFECTING SCHOOL ACADEMIC
MANAGEMENT EFFECTIVENESS NAKHON SI THAMMARAT SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

ภัคจิรา ศรีขาว^{1*}, พระครูวินัยธรวุฒิชัย ชยวุฑฺฒิโธ², ทิพมาศ เศวตวรโชติ³

Pakjira Srikaw^{1*}, PhrakruVinaithorn Wuttichai Chayawudtho², Tippamas Sawetvorachot³

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master of Education, Education Administration, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer, Faculty of Education, Education Administration, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author's e-mail: pakjira.sri@student.mbu.ac.th^{1}, wattchai.pet@mbu.th²,

tippamas.saw@mbu.ac.th³,

Received: May 25, 2024

Revised: June 5, 2024

Accepted: June 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 4) เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอน จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .948 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้าน

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (X_1) และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (X_4) สามารถร่วมกันทำนาย ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (Y) ได้ร้อยละ 44.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์; ผู้บริหารสถานศึกษา; ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purpose of this study is: 1) to study the level of visionary leadership of school administrators. 2) to study the level of effectiveness of school academic administration. 3) to study the relationship between visionary leadership of school administrators and the effectiveness of school academic administration. 4) To study the variables predicting visionary leadership of school administrators that affect the effectiveness of school academic administration. The research sample was 338 teachers. The tool used to collect data was a questionnaire, with the confidence in the entire version equal to 0.948. Statistics used in data analysis included percentages, means, and standard deviations. Pearson correlation and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) visionary leadership of educational institution administrators Overall, it is at a high level. 2) The effectiveness of the school's academic administration. Overall, it is at a high level. 3) The visionary leadership of school administrators affects the effectiveness of the school's academic administration. There is a high level of positive correlation. Statistically significant at the .001 level. 4) Visionary leadership of school administrators. The aspects of following the vision, creating the vision, and being a good role model can together predict the effectiveness of the school's academic administration at 44.0%, with significant statistical significance. Statistics at the .001 level.

Keywords: visionary leadership; educational institution administrators; academic administration effectiveness

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน ความเจริญและความก้าวหน้าของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ ผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะฉะนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถช่วยตนเองและ ผู้อื่นได้ตามศักยภาพ เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศชาติ จะเห็นได้ว่าเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุก คนก็คือการศึกษา เพราะการศึกษาคือสิ่งที่ต้องนำมาใช้เป็นกลไกในการสร้างชาติ สร้างคนและสร้างงาน เพื่อให้ ประชากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมี ศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และร่วมกันพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมี คุณภาพและมีสันติสุขโดยเฉพาะหลักการศึกษของการพัฒนาประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, 2560, หน้า 65)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่เน้นความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองดี โดยจะเน้นให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน ซึ่งการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญของการศึกษา โดยจะมีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ที่การปฏิบัติและจุดมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงสังคมของการเรียนรู้โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ในเชิงยุทธศาสตร์ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เสมอ เน้นความรู้ คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ไม่สามารถพัฒนาได้โดยแยกส่วนได้ ต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สนับสนุน เกื้อกูลกันโดยองค์รวม จึงจะเกิดผลตามเป้าหมายหลักคือคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2) จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษามีบทบาทสำคัญสำคัญยิ่งในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษาและบริบทของโรงเรียน รวมทั้งการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาตามบริบทของสถานศึกษา การที่จะมีความสามารถหรือความกล้าในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษา เพราะผู้นำนั้นเปรียบเสมือนหัวเรือหลักที่จะผลักดันและพัฒนาทรัพยากรภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นผู้นำที่มีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จของงานที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาองค์กรจนประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้นำ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร โดยความสำเร็จขององค์กรนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการ วัฒนธรรม เทคโนโลยี เทคนิคและการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ แต่เป็นบทบาทของภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะกำหนดอนาคตและทิศทางของตนเองได้ (จาตุรงค์ ยตะโคตร, 2563, หน้า 18) ผู้บริหารที่ดีมักจะมีคุณสมบัติและลักษณะของผู้นำอยู่ด้วยเสมอ ฉะนั้นผู้นำย่อมเป็นเสาหลักสำคัญยิ่งต่อหน่วยงานและต่อผู้ใต้บังคับบัญชา คุณลักษณะของผู้นำย่อมมีผลสะท้อนกลับต่อการทำงานของผู้ร่วมงาน ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพร้อมที่จะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามา โดยจะต้องมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยภาวะผู้นำประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาองค์กร มีศักยภาพเป็นเลิศ และภาวะผู้นำที่เกิดจากการลงมือทำงานจริง จึงจะสามารถจัดการองค์กรและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการบริหารการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร นั่นคือผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (กฤติยาภรณ์ นาชัย, 2560, หน้า 2) สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมี คือ การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง การมีความรักความเอาใจใส่ให้ลูกน้อง มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น และเปิดกว้างพร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งมีการใช้นวัตกรรม และมีจินตนาการสูง ดังนั้นผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จึงต้องชอบความท้าทาย รู้จักลดข้อจำกัดของตนเองและองค์กรให้น้อยลง มีความกล้าเสี่ยงอย่างรอบคอบ (นพรินทร์ สุปินรัตน์, 2561, หน้า 2)

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เป็นวิธีการเชื่อมโยงองค์กรต่าง ๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน โดยผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยต้องมองเห็นปัญหาและพร้อมที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นวิสัยทัศน์ของผู้บริหารหมายถึงการสังเคราะห์ การสร้างภาพอนาคตที่สะท้อนถึงเป้าหมาย ความหวัง ค่านิยม เพื่อนำความคิดออกมาสะท้อนให้ทุกคนได้ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ เรียกว่า วิสัยทัศน์รวมหรือการสานฝัน โดยผู้นำจะเป็นผู้ริเริ่มคิดวิสัยทัศน์และกระตุ้นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน (จาตุรงค์ ยตะโคตร, 2563, หน้า 19)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำของครู ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นอย่างดี มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้ปฏิบัติงานด้านการสอน เพื่อให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีความสุขในการปฏิบัติงาน หากครูผู้สอนมีความสุขกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วเชื่อได้ว่าจะทำให้การบริหารงาน ภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณ มวลมนตรี (2564, หน้า 25) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญมากในการบริหารองค์กร โดยเฉพาะบทบาทในการบริหารงาน ด้านวิชาการ ซึ่งงานวิชาการนับเป็นงานหลักของโรงเรียนหรือหัวใจหลักของโรงเรียนก็คือการจัดการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในการทำงานด้านวิชาการอย่างถ่องแท้ เพราะสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น ผู้บริหารต้องให้ความสนใจและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อให้แก่นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จาตุรงค์ ยตะโคตร (2563, หน้า 25-27) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

จะเห็นได้ว่างานวิชาการนับเป็นหัวใจของโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องเน้นงานบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่น เพราะงานอื่นถือว่าเป็นเพียงงานที่ช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้ และแสดงออกถึงความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรค 2 ซึ่งมุ่งเน้นการปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลง ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 -2564 ที่มุ่งเน้นจะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคต (จาตุรงค์ ยตะโคตร, 2563, หน้า 20) เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมและสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิผลและ

ประสิทธิภาพ จากการรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นรับการประเมินมากกว่า การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ในการประเมินผลการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง ผู้บังคับบัญชาไม่ได้สะท้อนข้อดีของ ผู้ใต้บังคับบัญชา การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังขาด การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติได้ จริง และที่สำคัญสถานศึกษาขาดการประสานงานและการบริหารจัดการระหว่างกลุ่มงานในด้านวิชาการ (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษานครศรีธรรมราช, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และศึกษาระดับประสิทธิผลการ บริหารงานวิชาการโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษานครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษานครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (The Visionary leadership)

แนวความคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เขาใจและ เห็นภาพปัจจุบันของสถานศึกษา เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมองค์การโดยมี ทิศทางอย่างชัดเจน โดยการกระตุ้น จูงใจ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สามารถ ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ขององค์การเพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ โดยหลักของความเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

Zaccaro & Banks (2004) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือ พฤติกรรมที่สามารถบอกถึงความเป็นผู้นำ เชิงวิสัยทัศน์ได้นั้น ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบด้วย คำพูดและการกระทำเพื่อให้มองเห็นภาพผลสำเร็จตามต้องการ โดยผู้นำนั้นจะสร้างความไว้วางใจ และให้ความสำคัญ กับผู้อื่นมากกว่าตน โดยแยกองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ได้ดังนี้ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การสร้างความไว้วางใจ และการให้ความสำคัญกับผู้อื่น (Wilmore, 2002, p. 19) ได้ศึกษา

เกี่ยวกับผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมที่แสดงถึง ความเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ นอกจากจะมีวิสัยทัศน์แล้ว นั้น ต้องสามารถบอก หรือกล่าวหรือเผยแพร่วิสัยทัศน์เพื่อให้คนอื่นเข้าใจและยอมรับในวิสัยทัศน์นั้น

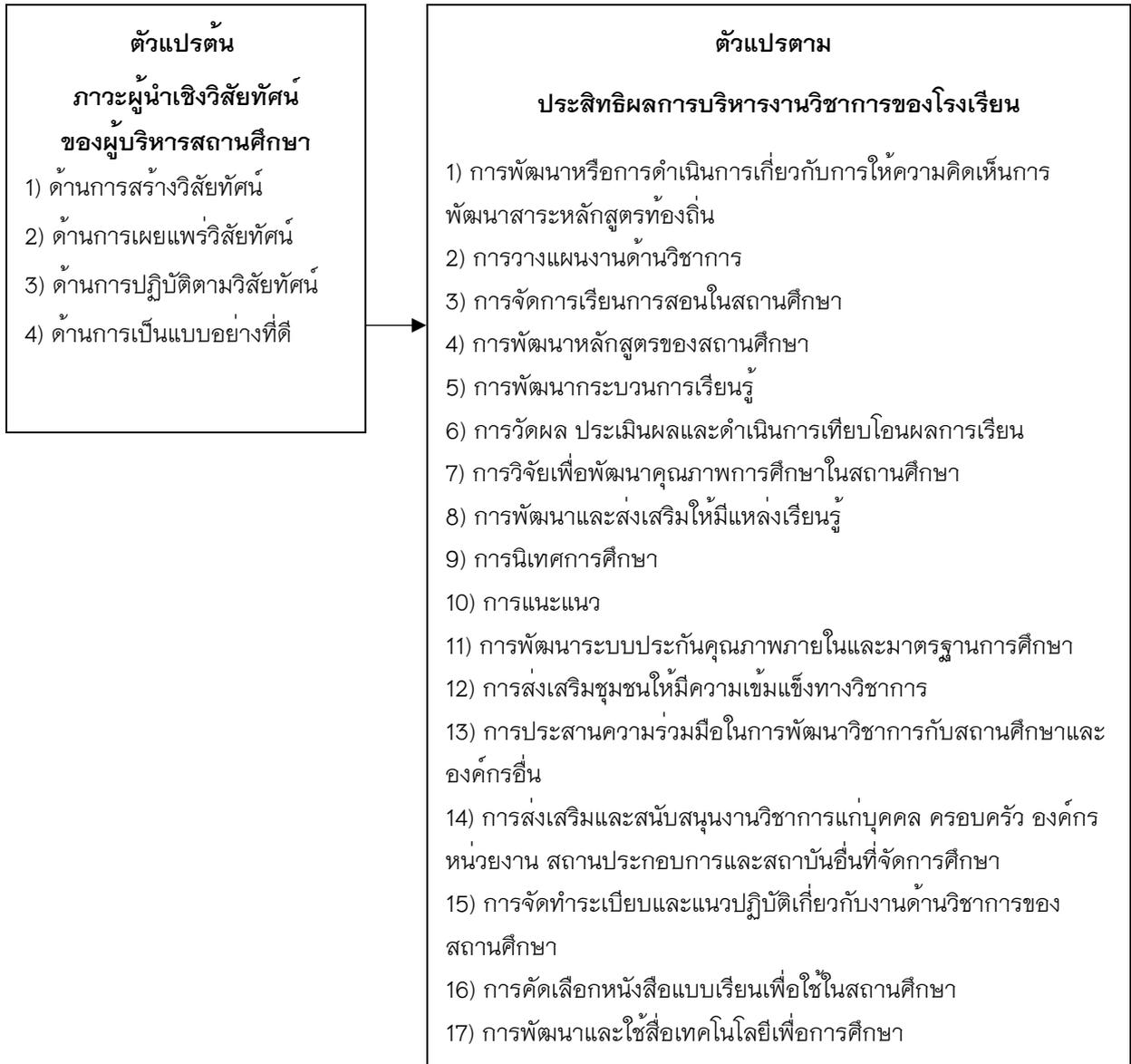
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ (Academic Administration Effectiveness)

แนวความคิดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ คือ งานวิชาการถือเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาขอบข่ายและหลักการบริหารอย่างลึกซึ้ง ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับงานบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่น เพราะงานอื่นถือว่าเป็นเพียงงานที่สนับสนุน การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล

Bridges & Hallinger (1992) ได้กล่าวว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และยังพบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ McCarthy (1976) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการ หมายถึง ภาพรวมของการบริหารวิชาการที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา โดยวัดจาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติทางบวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนตามการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยเป้าหมาย วิธีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาให้เกิดผลตามที่วางแผนไว้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดพื้นฐานการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและ ผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มี ความถี่สูง (ความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป) เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ได้องค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ ซึ่งใช้แนวคิดและผลงานวิจัยของนาคนครา เหลนปก (2565) รัตนา คนไว (2565) พิเชษฐ ภูเฉลิมตระกูล และคณะ (2561) ทักษิณ มวลมนตรี (2564) จาตุรงค์ ยตะโคตร (2563) อรพรรณ หันแกลง (2563) ภาณุวัฒน์ เหมนวล (2563) สิงห์คำ ยอดปนนท์ (2562) อรกาญจน์ เฉียงกลาง (2562) ชูชุกิ โยชิยุกิ (2561) นพรินทร์ สุบินรัตน์ (2561) สุภาวัฒน์ แสงคำมี (2561) Westley & Mintzberg (1989) และสำหรับตัวแปร ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ศึกษาผลงานวิจัย ของจาตุรงค์ ยตะโคตร (2564) และพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนด จำนวน 17 ด้าน เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

นครศรีธรรมราช มีจำนวน 71 โรงเรียน จำนวน 2,720 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 71 โรงเรียน จำนวน 338 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970, p. 608) และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางราชการ จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช เพื่อติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ถึงกลุ่มโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยในหนังสือขอความอนุเคราะห์ การดำเนินการวิจัย โดยใช้ระบบออนไลน์ผ่าน google ฟอรัม แปลงเป็น QR Code แนบหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

3.3 เมื่อผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม และหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ผู้วิจัยนำคำตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามสถิติที่กำหนด หากกลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้ตอบแบบสอบถาม ติดตามแบบสอบถามให้ครบ 100 %

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดย การแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage)

4.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4.4 การศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช นำเสนอดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 338		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.34	.59	มาก
2. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.35	.60	มาก
3. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	4.33	.61	มาก
4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.31	.64	มาก
รวม	4.33	.54	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .54) เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .60) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .59) และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .61)

ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช นำเสนอดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นนครศรีธรรมราช

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	n = 338		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	4.38	.62	มาก
2. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	4.46	.61	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.32	.66	มาก
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.43	.61	มาก
5. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.43	.61	มาก
6. ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผล การเรียน	4.40	.67	มาก
7. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	4.30	.71	มาก
8. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.36	.63	มาก
9. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.29	.61	มาก
10. ด้านการแนะแนว	4.31	.63	มาก
11. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	4.38	.64	มาก
12. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.35	.66	มาก
13. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.39	.59	มาก
14. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบและสถาบัน อื่นที่จัดการศึกษา	4.36	.62	มาก
15. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.34	.59	มาก
16. ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา	4.40	.62	มาก
17. ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการ สถานศึกษา	4.38	.62	มาก
รวม	4.37	.49	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .49) เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ (Y_2) ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .61) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (Y_5) ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .61) ด้านการพัฒนาระบบงานการเรียนรู้อัจฉริยะ (Y_6) ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .61) และ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .61)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตัวแปรที่ศึกษา	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈	Y ₉	Y ₁₀	Y ₁₁	Y ₁₂	Y ₁₃	Y ₁₄	Y ₁₅	Y ₁₆	Y ₁₇	Y _{รวม}
X ₁	.552***	.415***	.454***	.517***	.473***	.406***	.424***	.490***	.395***	.302***	.376***	.423***	.470***	.434***	.430***	.457***	.505***	.566***
X ₂	.567***	.479***	.548***	.446***	.504***	.432***	.364***	.418***	.352***	.355***	.325***	.410***	.492***	.393***	.438***	.428***	.418***	.559***
X ₃	.540***	.568***	.625***	.476***	.501***	.478***	.394***	.410***	.343***	.466***	.332***	.467***	.499***	.374***	.471***	.397***	.447***	.586***
X ₄	.523***	.492***	.486***	.524***	.537***	.423***	.464***	.476***	.404***	.324***	.365***	.438***	.512***	.461***	.445***	.444***	.512***	.589***
X _{รวม}	.620***	.555***	.600***	.558***	.573***	.494***	.468***	.510***	.425***	.411***	.397***	.494***	.561***	.473***	.507***	.491***	.553***	.654***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 (P < .001)

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .654$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คู่ที่มีความสัมพันธ์กันเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X_3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (Y_3) ($r = .625$) รองลงมาคือ คือ ด้านเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X_3) กับด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ (Y_2) ($r = .568$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (X_1) กับด้านการแนะแนว (Y_{10}) ($r = .302$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นคว้าตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 4

ตาราง 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตัวแปรพยากรณ์		คะแนนดิบ		คะแนน	t	Sig
		b	S.E.	มาตรฐาน β		
ค่าคงที่ (Constant)		1.743	.165		10.554	.000
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	(X ₁)	.196	.050	.237	3.913	.000***
ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	(X ₃)	.253	.045	.314	5.642	.000***
ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	(X ₄)	.159	.052	.206	3.064	.002**

R = .663, R² = .440, Adjusted R² = .435, S.E._{EST} = .371, F = 15.308

จากตาราง 4 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ 4 ตัวแปร พบว่า มีจำนวน 3 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 3 ด้าน รวมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าเท่ากับ .44 (R² = .440) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

ซึ่งสามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.743 + .253(X_3) + .196(X_1) + .159(X_4)$$

และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z\hat{y} = .314(X_3) + .237(X_1) + .206(X_4)$$

การอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงความสามารถในการสื่อสารให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตน โดยใช้เป้าหมายที่กำหนดไว้โน้มน้าวจูงใจ หรือกระตุ้นให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจ เชื่อมมั่นและยอมรับในวิสัยทัศน์ ที่จะดำเนินกิจกรรมให้ตรงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่วางเป้าหมายไว้อย่างทำทลาย โดยเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Wilmore (2002, p. 19) ได้สรุปว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นผู้บริหารต้องทำข้อตกลงให้ ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่ว

กัน เพื่อให้เข้าใจถึงวิสัยทัศน์ของตัวผู้บริหารเอง รวมทั้งบอกถึงแผนงานที่ได้กำหนดไว้เพื่อเชิญชวนคนเหล่านั้นให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางอันจะส่งผลให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ และช่วยให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ โดยการนำวิสัยทัศน์ไปใช้นั้นเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้กลายเป็นความจริง เป็นกระบวนการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยกำหนดเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ บุญหนัก (2560, หน้า 106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย พบว่า ในภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักหรือถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา โดยมุ่งให้กระจายอำนาจการบริหารจัดการทั่วไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนาธรรมที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้อิสระและคล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของจาตุรงค์ ยตะโคตร (2564, หน้า 27) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561, หน้า 171-172) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูง โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันระดับสูงสุด คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสื่อสารให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจ มีส่วนร่วมและยอมรับในวิสัยทัศน์นั้น เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษาในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของโรงเรียน ถือเป็นหัวใจหลักของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา

ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดแนวคิดใหม่ ๆ เกิดกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ จาตุรงค์ ยตะโคตร (2564, หน้า 28) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรภาณูจน์ เหียงกลาง (2562, หน้า 108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในทางบวก กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 4 ด้าน พบว่า 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารต้องเข้าใจถึงบริบทของโรงเรียน เข้าใจครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเป้าหมายของการบริหารโรงเรียน ตลอดจนควรคำนึงถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะต้องกำหนดทิศทางขององค์กร มองเห็นภาพในอนาคตขององค์กร ได้อย่างชัดเจนว่าประสิทธิผลที่ดีที่สุดขององค์กรที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร แสดงออกถึงความสามารถในการสื่อสารให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตน โดยใช้เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นมาจูงใจ หรือกระตุ้นให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจ เชื่อมมั่นและยอมรับในวิสัยทัศน์ว่าจะดำเนินกิจกรรมให้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่วางเป้าหมายไว้อย่างท้าทาย และสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่นโยบายเป้าหมายแผนงานโครงการของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจแก่บุคลากรตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา คนใจ (2565, หน้า 128) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี องค์ประกอบทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 87.70 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .936 และมีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ .193

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์เป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะต้องสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจแก่บุคลากรตามความเหมาะสม และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการ และกิจกรรมตามกรอบวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการประพฤติตนดี ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต สร้างศรัทธา โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานตามค่านิยมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรสู่อนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมและคุณลักษณะด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์มากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาคควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมและคุณลักษณะข้างต้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมและคุณลักษณะข้างต้นเพื่อให้ผู้บริหารเกิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มากขึ้น

1.3 ผู้บริหารการศึกษาคควรจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริม หรือพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ เพื่อส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือฝ่ายอื่น ๆ มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษา เรื่อง การเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างวิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เนื่องจากส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในระดับสูงที่สุด

2.2 ควรศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด

2.3 ควรศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยาภรณ์ นาชัย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จาตุรงค์ ยตะโคตร. (2564). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(3), 18-22.
- ชูชุกิ โยชิยุกิ. (2561). ผู้นำก็ต้องมีโคช [25 Things the Leader Must Know]. ทินทาส พาหะนิชย์ (ผู้แปล). สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.
- ทักษิณ มวลมนตรี. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงอาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นาคนครา เหลนปก. (2565). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นพรินทร์ สุปินรัตน์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิเชษฐ ภูเฉลิมตระกูล, รัชนีบุษย์, คุ่มทรัพย์, ญาดา นภาอารักษ์, สามารถ ตู้อินดา และรัชดา มิตรสมหวัง . (2561). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลบางเตย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารสถานบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4 (ฉบับพิเศษ), 300-310.
- ภาณุวัฒน์ เหมนวล. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รัตนา คนไว. (2565). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชุมพวงอาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สุภาวัฒน์ แสงคำมี. (2561). ปัจจัยคุณลักษณะด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- สิงห์คำ ยอดปานนท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพรรณณี บุญหนัก. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการบริหารจัดการคุณภาพ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2564. นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อรกาญจน์ เฝียงกลาง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรพรรณ หันแกลง. (2563). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bridges, E. M. & Hallinger, P. (1992). *Problem based learning for administrators*. Eugene, OR: ERIC Clearinghouse on Educational Management. ERIC Document Reproduction Service No. ED 347617.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.
- Westley, F. & Mintzberg, H. (1989). Visionary Leadership and Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 10(1), 17–32.
- Wilmore, E. L. (2002). *Principal leadership: Applying the New Educational Leadership Constituent Council (ELCC) Standards*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Zaccaro, S. J. & Banks, D. (2004). Leader Visioning and Adaptability: Bridging the Gap between Research and Practice on Developing the Ability to Manage Change. *Human Resource Management*, 43(4), 367 – 380.